

Utbildningsinspektion i Näsbydalskolan, grundskola årskurs 6-9 och grundsärskola

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Näsbydalskolan	Antal barn/elever
Grundskola	460
Grundsärskola	12

Utbildningen vid Näsbydalskolan åk 6-9 utgörs av fem olika profiler nämligen klasser med språklig respektive naturvetenskaplig inriktning samt musik- och idrottsinriktning. Skolan har även en internationell profil och deltar i ett internationellt utbyte med Baskien, Slovakien och Rumänien inom EU-projektet Comenius. På Näsbydalskolan ingår grundsärskolans högstadium. Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag. Skolans huvudbyggnad är från 1960-talet.

Genomförandet av inspektionen i Näsbydalskolan

Skolverket sände den 5 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Näsbydalskolan har bestått av undervisningsrådet Ulla Lindqvist och experten Per Settergren. Besök i Näsbydalskolan inleddes den 21 september och avslutades den 23 september 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Näsbydalskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Näsbydalskolan genomfördes formella intervjuer med rektorn, lärare, elever, representanter för elevrådet, studie- och yrkesvägledaren, representanter för elevvården samt föräldrar. Lektioner i olika ämnen besöktes. Under besöket i skolan fördes också samtal med skolbibliotekarien.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Den dominerande bilden av arbetsklimatet på Näsbydalskolan är att eleverna i allmänhet trivs bra i sin skola, att det i huvudsak är god stämning och att mobbning sällan förekommer. Det uppges vara lugnare än föregående år. I en elevenkät i samband med Skolverkets nationella utvärdering 2003, NU03, ställs frågor om elevens trivsel. När det gäller elever som trivs mycket/ganska bra hamnar Näsbydalskolan på medelvärde för de 119 NU-skolor som ingick i undersökningen. När det gäller andel elever som trivs mycket eller ganska dåligt hör skolan till de 40 skolor där lägst andel elever angivit att de inte trivs (se vidare kapitel 3). Samtidigt framkommer det vid inspektörernas besök på skolan att det har förekommit fall av mobbning och att språkbruket många gånger är grovt. Ledningen uppger att det förebyggande arbetet måste stärkas.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna, utifrån det begränsade bedömningsunderlaget, att resultatet av skolans arbete med normer och värden i stort är gott. Inspektörerna kan konstateras att de flesta elever trivs bra i Näsbydalskolan. Det förekommer dock kränkande språkbruk bland en del elever, något som upplevs som ett problem av både andra elever och personal. Det är därför viktigt att skolan vidtar åtgärder i syfte att främja ett mer respektfull förhållningssätt mellan elever.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Av de elever som gick ut årskurs 9 i Näsbydalskolan vårterminen 2003 var alla elever utom fyra behöriga att söka till ett nationellt gymnasieprogram (93,7 procent). Genomsnittligt meritvärde i åk 9 var drygt 219 poäng, vilket var något lägre än för samtliga kommunala skolor i Täby (drygt 221 poäng) men betydligt högre än för riket (drygt 205 poäng). Resultatbilden mätt i betygsresultat har emellertid försämrats under 2004 då skolans genomsnittliga meritvärde i åk 9

sjönk till drygt 212 poäng (Täby kommun drygt 215 poäng, riket knappt 207 poäng).

Inspektörernas bedömning är att det finns en betydligt större potential hos eleverna än vad som kommer till uttryck i skolarbetet. Det visar t.ex. en intressant jämförelse mellan elevernas faktiska genomsnittliga meritvärde i åk 9 och ett förväntat modellberäknat värde enligt Skolverkets analysverktyg SALSA. Där indikeras att elevernas betygsresultat utifrån rådande förutsättningar borde kunna vara betydligt bättre både år 2003 och 2004. År 2003 fanns en negativ avvikelse på -7 mellan elevernas faktiska genomsnittliga meritvärde i åk 9 (219) och det modellberäknade förväntade värdet (226). År 2004 nära fördubblades den negativa avvikelsen till -13. Det modellberäknade värdet i SALSA tar hänsyn till olika bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

Det finns också indikationer på att många elever själva tycker att de skulle kunna åstadkomma mer i skolan än vad de gör. Bland de frågor som ställdes till eleverna i NU03 (Skolverkets nationella utvärdering 2003) hörde frågan: "Hur tycker du att man på din skola tagit hänsyn till din egen förmåga?" Näsbydalskolan hörde till de 40 skolor där störst andel elever angivit att "man har krävt något/alldeles för lite av mig." Skolan behöver noggrant analysera de olika resultaten.

Elever från Näsbydalskolan hävdade sig samtidigt väl i konkurrensen om för många elever attraktiva gymnasieplatser inför terminsstarten höstterminen 2004. Ett stort antal elever kom in på sina förstahandsval till skolor och program som det är särskilt stor konkurrens till (enligt uppgifter om intagning till gymnasieskolan). Nio av skolans elever kom t.ex. in på det lokalt utformade naturvetenskapsprogrammet med inriktning matematik vid Danderyds gymnasium höstterminen 2004. Inriktningen har riksintag och man tar in en klass per läsår. Näsbydalskolans N-klasser har också deltagit i nationella matematiktävlingar som man har vunnit vid flera tillfällen, bl.a. 2003. Resultaten på nationella provet i matematik för årskurs 9 läsåret 2002/2003 var mycket goda (enligt officiell statistik). Av Näsbydalskolans elever i åk 9 hade detta läsår mer än dubbelt så många elever MVG (54 elever/32,5 procent) och VG (53 elever/31,9 procent) än G (51 elever/30,7 procent), vilket måste betecknas som mycket goda resultat.

Många föräldrar förefaller nöjda med skolans arbete. I en föräldraenkät i samband med Skolverkets nationella utvärdering 2003 (NU03) tillhör skolan de 40 skolor där störst andel föräldrar har svarat positivt på påståendet att "lärarna är bra på att utveckla ditt barns kunskaper".

Sammanfattningsvis uppnår eleverna i åk 9 vid Näsbydalskolan bättre resultat än rikssnittet men sämre jämfört med de kommunala grundskolorna i Täby kommun år (2003 och 2004). Elevernas resultat är sämre än förväntat (2003 och 2004). Den negativa avvikelsen nästan fördubblades 2004. Skolan behöver noga analysera resultaten och tänkbara orsaker till de negativa förändringarna. Skolans N-klasser har varit mycket framgångsrika i matematik.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Demokrati och inflytande

Kunskaper om och i demokrati för att grundlägga ett demokratiskt förhållningssätt hos unga människor är ett centralt uppdrag för skolan. Elevdemokrati och inflytande i skolan i både formella och informella former ingår därför som en viktig del i skolarbetet. Eleverna skall på ett adekvat sätt involveras i olika samverkansformer och i planeringen av undervisningens innehåll och former.

Näsbydalskolan har ett elevråd och regelbundna klassråd. Intrycket är att klassråden fungerar olika väl. För att stödja elevrådsarbetet medverkar en lärare i elevrådets möten under detta läsår. Inspektionen visar att eleverna har ett visst utrymme för ansvar och inflytande över skolarbetet och att det förekommer att lärare planerar och utvärderar undervisningen tillsammans med sina elever. Men sammantaget är inspektörernas bedömning att elevernas inflytande över undervisningen är litet och att mer av lärarens planering kan delas av eleverna i vardagsarbetet. Intrycket är att det saknas en gemensam syn bland personalen på värdet av att öka elevernas inflytande och ansvar, liksom gemensamma strategier för att uppfylla läroplanens krav på att planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Inspektörerna bedömer att skolan bör vidareutveckla elevinflytandet i dess olika former. Inflytande och ansvar är en viktig faktor för motivation och lust att lära.

Värdegrundsarbete

En grundläggande tanke i de nationella styrdokumenterna är att arbetet med normer och värden ska genomsyra både undervisningen och den dagliga samvaron i skolan. Det har inom ramen för utbildningsinspektionen såväl i Täby kommun som i andra kommuner varit intressant att notera, hur väl en del skolor har lyckats med att lägga en god grund för elevernas emotionella, sociala och demokratiska utveckling. Det gäller bland annat några av de F-5 – skolor som undertecknade inspektörer också har besökt i Täby kommun. Tack vare ett regelbundet och målmedvetet arbete som har involverat all personal har man på dessa skolor lyckats utveckla empati, hänsyn och kommunikationsförmåga hos eleverna. En del elever från dessa skolor fortsätter sin skolgång på Näsbydalskolan.

Det visar sig dock att Näsbydalskolan inte bygger vidare på den goda grund som lagts. Det sker i stället en markant förskjutning av fokus från värdegrundsaspekterna i elevernas allsidiga utveckling till en mer renodlad satsning på äm-

neskunskaper och elevernas kognitiva utveckling. Frågor om normer och värden får därmed en mer undanskymd behandling.

Att skolan mer aktivt och medvetet bör integrera värdegrundsfrågor i den dagliga verksamheten antyds också i föräldraenkäten till NU03 (Skolverkets nationella utvärdering 2003). Skolan tillhör de 40 skolor där störst andel föräldrar har svarat positivt på påståendet att ”lärarna är bra på att utveckla ditt barns kunskaper”. Däremot tillhör skolan de 40 skolor där lägst andel föräldrar har angivit att skolan är bra på att utveckla elevernas förmåga att ta ställning till etiska frågor om rätt och orätt.

Inspektörernas bedömning är att arbetet med värdegrundsfrågor som bygger vidare på undervisningen i de tidigare åren och integreras i ämnesundervisningen i åk 6-9 är mycket angeläget och bör få högre prioritet än hittills. Värdegrundsaspekter i vid bemärkelse och kunskapsarbetet stärker varandra ömsesidigt och får många positiva effekter, även på kunskapsresultaten.

Kränkande behandling

I intervjuerna talas det om att eleverna trivs på skolan, att det är god stämning och en lugnare atmosfär jämfört med föregående år. Samtidigt framgår det av både intervjuer och observationer att skolan behöver arbeta mer med bl.a. språkbruk och attityder elever emellan. På frågan om det förekommer mobbning eller annan kränkande behandling talar några elever om ”taskiga impulser men ingen grov mobbning”. Vanliga svar är i övrigt att man inte känner till någon mobbning eller att det händer sällan.

Inspektörerna bedömer att skolan i fall av mobbning har agerat på ett tillfredsställande sätt men det också har blivit tydligt att det förebyggande arbetet behöver stärkas och bli föremål för en mer kontinuerlig och målinriktad satsning. Det är också inspektörernas bedömning att det behövs en samsyn bland personalen när det gäller att agera inför olika former av trakasserier. Bl.a. har det i en del intervjuer talats om att lärarna mycket tydligare måste markera mot det som har kallats för ”intellektuell mobbning” bland elever som har fått passera utan att någon vuxen har reagerat.

Åtgärder

Ledningen är medveten om behovet av att arbeta med värdegrundsfrågor och stärka det förebyggande arbetet, och en del görs. Det finns ett system med ”Friends”, kamratstödjare, i varje klass och en trygghetsgrupp har bildats med kurator, skolpsykolog och skolsköterska. Frågan om umgängesformer och språkbruk utgör ett delmål i skolans utkast till en ny arbetsplan, ett arbete som pågick vid inspektionstillfället och som involverade all personal. Ett annat delmål handlar om att utveckla den fysiska och psykosociala arbetsmiljön för elever och personal. Man talar bl.a. om större delaktighet och ansvar för verksamhet och miljö för alla och att eleverna ska få ett reellt inflytande över innehåll, arbetsform och arbetssätt.

Särskolan

Inspektörernas bedömning är att eleverna i särskolan får goda möjligheter till social träning i olika gruppkonstellationer och sociala aktiviteter. Särskild social emotionell träning, SET eller s.k. Livsviktigt-samtal, sker en gång i veckan. Ele-

verna har också enskilda samtal och ingår varje vecka i samtalsgrupper med psykolog.

Eleverna får viss träning i självständigt arbete i skolarbetet. De har klassråd och är representerade i elevrådet och i Friends. Viss samverkan mellan särskolan och grundskolan finns, t.ex. deltagande i gemensamma aktiviteter och samlingar. Samverkan med föräldrarna sker på olika sätt.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna vad gäller grundskolan, att elevinflytandet i dess olika former bör vidareutvecklas. Värdegrundsaspekter bör få högre prioritet än hittills, fördjupas och mer medvetet integreras i den dagliga undervisningen. Det förebyggande arbetet mot kränkande behandling bör stärkas och personalen bör ha en samsyn när det gäller ett tydligt agerande mot olika former av kränkningar.

På särskolan får eleverna god social och emotionell träning på olika sätt. De ges goda möjligheter att träna inflytande i både formella och informella former.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

En central tanke i det målrelaterade styrsystemet är att eleverna skall känna till målen för undervisningen. Målen ska fungera som riktningsgivare och användas som utgångspunkt för lärares och elevers planering. I Näsbydalskolans informationshäfte till elever och föräldrar 2003/04 presenteras läroplansmål (Lpo94) och betygskriterier i samtliga ämnen. Ämnesmål anges inte i detta dokument. Eleverna i åk 8-9 informeras om mål och betygskriterier av sina lärare i respektive ämnen och inför ett aktuellt arbetsområde. Däremot får eleverna i åk 6-7 sällan information om målen. Exempel har också givits på att elever i åk 9 involverats i att sätta upp egna mål för studierna: vad de vill uppnå, med vilket innehåll och hur det ska gå till.

På Näsbydalskolan är ämnesundervisningen starkt i fokus. Den undervisning inspektörerna har sett är till stor del lärarstyrd, läroboksbaserad och uppgifts- och provorienterad och med begränsat utrymme för elevernas delaktighet och inflytande. Men det har också givits exempel på undervisning som i högre grad inbjuder till elevinflytande och ansvar, som är flexibel i fråga om metoder och val av studiematerial och där det har funnits en levande dialog mellan läraren och eleverna. Elevernas engagemang och lust att lära har skiftat i motsvarande grad.

Att eleverna önskar arbeta på sätt som ger dem utrymme för aktivitet och påverkan indikeras i en elevenkät i samband med NU03. Näsbydalskolan tillhör i

denna studie de 40 skolor där lägst andel elever har svarat att ”jag föredrar lärarledda lektioner framför grupparbeten och diskussioner”. I samma studie tillhör skolan de 40 skolor där lägst andel föräldrar har angivit att skolan är bra på att utveckla elevernas samarbetsförmåga och självständighet.

Den starka betoningen på ämnet riskerar, enligt inspektörernas bedömning, att leda till att andra sidor av kunskapsuppdraget, liksom de sociala och etiska målen, får mindre uppmärksamhet. Något som betonas i de nationella styrdokumenterna är t.ex. helhet och sammanhang. Att knyta ihop stoffet inom ett ämnesram för tydligare samband är redan en strävan i de flesta ämnen. Att däremot vidga förståelsen och öka motivationen genom att i vardagsarbetet koppla ihop flera ämnen och ämnesområden utifrån övergripande och icke ämnesbundna fråge- och problemställningar är något som bör utvecklas. En sådan undervisning förutsätter ett bredare och aktivare kunskapssökande från elevernas sida och innehåll, arbetssätt och arbetsformer som i högre grad öppnar för elevernas inflytande och initiativ. Exempel har givits på ett par temaområden som har omfattat hela skolan och som genomförts återkommande under de senaste läsåren.

En intressant fråga är om det kan finnas något samband mellan arbetssätt och arbetsformer och skolans vikande resultat mätt i olika resultatmått enligt redovisningen i kapitel 2. Den sammanlagda bilden av redovisade resultat är att eleverna generellt sett tycks ha en betydligt större potential än vad som kommer till uttryck i skolarbetet. Inom inspektionens ram har det inte varit möjligt att peka på några samband mellan arbetssätt, arbetsformer och resultat men det är angeläget att skolan noggrant värderar och analyserar de arbetssätt och arbetsformer som praktiseras i ljuset av de resultat som har kommit fram.

Bedömning och betygssättning

Likvärdighet och rättvisa i betygssättningen förutsätter enligt nationella riktlinjer, professionella samtal mellan lärare. Olika lärare i samma och skilda ämnen måste samråda utifrån nationella mål och betygskriterier för att trygga en likvärdig och rättvis betygssättning inom skolan och mellan skolor. Betygssättning av den enskilda eleven är lärarens ansvar medan rektor har det övergripande ansvaret. Det professionella samtalet måste utvidgas till att innefatta en större krets lärare. Rektor och kommun har ansvar för att förutsättningar skapas för detta.

I Täby kommun har man gjort särskilda satsningar för att förbättra betygssättningens likvärdighet och rättvisa. Kommunövergripande nätverk finns där lärare från olika skolor och skolformer ingår, och föreläsningar har anordnats. Lärarna på Näsbydalskolan deltar i sådana nätverk och föreläsningar som sedan följs upp i skolans ämnesgrupper. Lärarna samarbetar till viss del kring utformning och bedömningar av prov och uppsatser, gemensamma prov genomförs i en del ämnen och rektor har deltagit i bedömningsdiskussioner bl.a. i matematik och de naturorienterande ämnena. Sammantaget är inspektörernas bedömning att betygssättningsarbetet sker på ett adekvat sätt.

Särskilt stöd

Skolan bedöms ha goda rutiner för att identifiera och hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Flexibla lösningar utformas. Mobila elevgrupper bildas t.ex. under

kortare perioder för stöd inom något särskilt område eller mer omfattande stöd ges under en längre tid. Mindre undervisningsgrupper anordnas i svenska, engelska och matematik. Stödundervisning erbjuds främst i svenska, engelska, matematik samt i SO- och NO-ämnena. Skolan har tillgång till två speciallärare. Åtgärdsprogram upprättas för elever som inte når målen i åk 6 och 7 samt för elever som inte fått betyg i åk 8 och 9.

Samverkan skola-näringsliv

Näsbydalskolan har en särskild handlingsplan för kontakterna mellan skola och näringsliv i åk 6-9. Bl.a. genomförs två temadagar i åk 9 om utbildning och yrken. Studiebesök görs på företag/arbetsplatser som bedöms vara särskilt intressanta för eleverna inför valet av gymnasieprogram.

Utvecklingssamtal

Inspektörernas bedömning är att utvecklingssamtalen i huvudsak fungerar väl. Skolan bör dock överväga hur kontakterna mellan föräldrar och elevernas övriga lärare förutom mentorn kan förbättras.

Särskolan

Ett övergripande mål för Näsbydalskolan är att förbättra läsförmågan inom alla ämnen. Ett av delmålen för särskolan är dessutom att eleverna ska få självförtroende och god självkännetenhet via undervisningens innehåll och arbetssätt. Undervisningen är konkret och individanpassad och sker enligt en individuell studieplan som utformas vid utvecklingssamtalen. Studiebesök görs och kulturella evenemang besöks. Man arbetar i flexibla grupperingar med svenska, engelska och matematik och ämnesintegrerar när det är möjligt. Det förekommer också enskild undervisning i engelska. Övriga ämnen (NO, data, bild, musik, idrott, slöjd/textil, teknik och hemkunskap) planeras av respektive ämneslärare på skolan.

Eleverna utvärderar sitt arbete efter att ha arbetat med ett område. De elever som önskar får betyg efter åk 8.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten och undervisningen övergripande är av god kvalitet. Det gäller såväl grundskolan som särskolan.

Information om målen för lärandet skall även gälla eleverna i åk 6-7. Innehåll, arbetssätt och arbetsformer bör utformas som i högre grad öppnar för elevernas inflytande och initiativ. Ämnesundervisningen bör utvecklas så att också helhet och sammanhang mellan olika ämnen/ämnedområden framträder tydligare. Utvecklingssamtalen fungerar väl men man bör förbättra kontakterna mellan föräldrar och elevernas övriga lärare förutom mentorn.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ledningen vid Näsbydalskolan består av rektor. Arbetslagsledarna är en del av skolans pedagogiska ledningsfunktion. Rektor driver utvecklingsarbete men uppger att hon skulle vilja ägna mer tid åt det pedagogiska utvecklingsarbetet. Som ensam skolledare begränsas förutsättningarna att hålla sig tillräckligt väl förtrogen med den dagliga verksamheten och kunna utöva det pedagogiska ledarskap som är ambitionen. Rektor har rektorsutbildning både för grundskolan och för särskolan.

På varje skola skall det finnas en lokal arbetsplan för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen samt en kvalitetsredovisning som skall innehålla en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts.

Skolan saknar lokal arbetsplan. Att utarbeta lokal arbetsplan och utveckla skolans kvalitetsredovisning är ett utvecklingsprojekt under hösten 2004. Diskussioner och förankring sker brett och involverar hela personalen på ett bra sätt. Skolplanens övergripande mål kommer att brytas ner till skolans mål, och olika etappmål konkretiseras av arbetslagen. Arbetsplanen är tänkt att kontinuerligt följas upp. Den ska, enligt rektor, utgöra ett kvalitetsinstrument och vara underlag för utvärderingar och utveckling av Näsbydalskolans kvalitetsarbete och kvalitetssäkringssystem.

I särskolan utvärderas verksamheten på olika nivåer, såväl varje vecka i arbetslaget som i utvärdering av den individuella undervisningsplanen. Särskolan har en lokal arbetsplan av god kvalitet som utvärderas vid läsårets slut.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans styrning och ledning i stort fungerar väl men det är angeläget att utveckla skolans kvalitetsarbete. Skolan måste också se till att en arbetsplan upprättas. Den arbetsplan som finns för särskolans är av god kvalitet.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Näsbydalskolan utgörs skolans val av fem olika profiler, nämligen klasser med bred, språklig respektive naturvetenskaplig inriktning samt musik- och idrottsinriktning. Skolan har även ett internationellt utbyte, bl.a. genom deltagande i EU-projektet Comenius som innebär utbyte mellan Näsbydalskolan och skolor i några europeiska länder.

Elevers val ingår i de respektive profilerna naturvetenskap, musik, idrott och språk. I de klasser som inte har någon särskild profil, den s.k. breda inriktningen, erbjuds elevers val inom klassens ram.

Modersmålsundervisning ges till alla elever som så önskar.

Språkvalet i åk 6 utgörs av spanska, franska, tyska samt förstärkning i svenska och engelska.

Eleverna har tillgång till en aktiv syoverksamhet (studie- och yrkesorientering).

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Alla lärare utom två har utbildning för den undervisning de bedriver (Kvalitetsredovisning 2003). Det finns en stabil kärna av lärare som arbetat länge på skolan och eleverna uttrycker sig mycket positivt om sina lärare. På särskolan arbetar två specialpedagoger med inriktning mot särskolan samt två assistenter med stor erfarenhet av särskoleverksamhet. Elevvårdsteamet består av rektor, kurator, sjuksköterska, psykolog samt studie- och yrkesvägledare. Dessutom finns på skolan bibliotekarie, vaktmästare och elevassistenter. Två föräldrar per klass

väljs till klassombud som ingår i skolans samrådsgrupp som träffar skolledning-
en två gånger per termin. Läromedlen håller god standard.

Kompetensutveckling sker enligt analys av behovet inom ramen för EU-
programmet Växtkraft Mål 3. Kompetensutvecklingen är kopplad både till sko-
lans behov och personalens egna behov.

Skolan har tidsenligt material och ändamålsenliga lokaler.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan har resurser för att
kunna genomföra en tidsenlig utbildning av god kvalitet.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Näsbydalskolan övergripande ligger
väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan och har
god och bitvis mycket god kvalitet.

Inom följande områden finns det dock behov av förbättringsinsatser (grund-
skolan):

Kunskaper

- Skolan bör analysera elevernas kunskapsresultat, bland annat utifrån förvän-
tade värden enligt Salsa och hur resultaten förändrats över tiden.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Formerna för elevernas inflytande på såväl undervisningen som skolgemen-
samma angelägenheter bör utvecklas, så att alla elever – oberoende av lärare
– utövar en reell påverkan på skolsituationen.
- Skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling bör utvecklas.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Eleverna bör i högre grad göras medvetna om målen för utbildningen.
- Undervisningen bör utvecklas så att helhet i utbildningen och sammanhang
mellan ämnen främjas.

Styrning och ledning

- Kvalitetsarbetet och relationerna mellan mål, genomförande, uppföljning,
utvärdering, förbättringsåtgärder och kvalitetsredovisning bör utvecklas och
särskilt kvalitetsredovisningens roll som instrument för att utveckla verk-
samheten.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas:

- Arbetsplan har inte upprättats för skolan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).

Datum
2005-09-02

Ort
Stockholm

Ulla Lindqvist

Per Settergren